

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยการเตรียมและทดสอบเยื่อคอมโพสิตไทเทเนียมไดออกไซด์/ไคโตแซนเพื่อการกรองระดับอัลตราได้ดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ

ตอนที่ 1 การเตรียมเยื่อเซรามิกไทเทเนียมไดออกไซด์

ตอนที่ 2 การเตรียมเยื่อบางไคโตแซน

ตอนที่ 3 การเตรียมเยื่อคอมโพสิตไทเทเนียมไดออกไซด์/ไคโตแซน

ตอนที่ 4 การทดสอบเยื่อบาง

โดยทุกขั้นตอนจะมีวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

3.1 วัสดุ

วัสดุที่ใช้แล้วหมดไปหรือสิ้นเปลืองในงานวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

- 3.1.1 ผงเซรามิกไทเทเนียมไดออกไซด์(TiO_2) ความบริสุทธิ์ 99.99 % (Riedel-deHen14027)
- 3.1.2 ผงเซรามิกไทเทเนียมไดออกไซด์ ($\text{TiO}_2(\text{syn})$) (ได้รับมาจาก รศ.ดร.สัมพันธ์ วงศ์นาวา ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)
- 3.1.3 โพลีไวนิลแอลกอฮอล์ (PVA, Fluka 81383)
- 3.1.4 กระดาษทราย (BUEHLER SiC Grinding Paper P1200, P800, P400 และ P240)
- 3.1.5 สารละลายอะซิโตน (Acetone)
- 3.1.6 สารละลายเอทานอล
- 3.1.7 ไคโตแซนมวลโมเลกุล 150000 (FLUKA 22743)
- 3.1.8 กรดอะซิติก (CH_3COOH , Merck)
- 3.1.9 โซเดียมไฮดรอกไซด์ (NaOH , AR Grade , Merck)
- 3.1.10 โพแทสเซียมคลอไรด์ (KCL, Merck)
- 3.1.11 แบเรียมคลอไรด์ ($\text{Ba}_2\text{Cl}_2 \bullet 2\text{H}_2\text{O}$, Scharlau)
- 3.1.12 โพแทสเซียมไอโอไดด์ (Potassium iodide, Scharlau)
- 3.1.13 ไอโอดีน (I_2 , AR Grade, Scharlau)
- 3.1.14 Bio-Rad D_c Protein Assay Reagent A (Rio-Rad Laborotories)

- 3.1.15 Bio-Rad D₆ Protein Assay Reagent B (Bio-Rad Laboratories)
- 3.1.16 กลูตาราลดีไฮด์ (FLUKA)
- 3.1.17 Na₂HPO₄ (CARLO ERBA มวลโมเลกุล 137.99)
- 3.1.18 NaH₂PO₄ (CARLO ERBA มวลโมเลกุล 141.96)
- 3.1.19 Poly Ethylene Glycol (PEG) มวลโมเลกุล 10000 20000 35000 และ 100000
- 3.1.20 Bovine Serum Albumin (BSA) มวลโมเลกุล 67000
- 3.1.21 กรดไฮโดรคลอริก (HCL,Merck)
- 3.1.22 น้ำกลั่น
- 3.1.23 แก๊สไนโตรเจน
- 3.1.24 ลวดเงิน
- 3.1.25 กระดาษขาว

3.2 อุปกรณ์

- 3.2.1 บีกเกอร์ขนาด 100 150 200 และ 250 มิลลิลิตร
- 3.2.2 เครื่องสเปกโตรโฟโตมิเตอร์ (Spectrophotometers,Spectronic® 20⁺ series)
- 3.2.3 นาฬิกาจับเวลา (Casio รุ่น YX-361 TR,Sanwa)
- 3.2.4 เครื่องบดผสม (Ball Mill)
- 3.2.5 ลูกบดอะลูมิเนียมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5 เซนติเมตร
- 3.2.6 หม้ออบ
- 3.2.7 เครื่องอัดไฮดรอลิก
- 3.2.8 เตาเผาอุณหภูมิสูง
- 3.2.9 เครื่องชั่งไฟฟ้าทศนิยม 4 ตำแหน่ง (Mettler,PL400)
- 3.2.10 เครื่องเขย่าอุลตราโซนิค
- 3.2.11 ถ้วยบดพร้อมสาก
- 3.2.12 เครื่องวิเคราะห์ขนาดอนุภาคด้วยแสงเลเซอร์ (Lazer particle size distribution)
(COULTER, Model LS230)
- 3.2.13 กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด (scanning electron microscope :SEM)
(JEOS JSM, Model 5800LV)
- 3.2.14 เครื่องขัดผิวหน้าสาร (polisher machine) (Phonix Beta Model, 40-5102-230)
- 3.2.15 เครื่องทดสอบการต้านแรงดึง (LLOYD, Model 1000S, England)

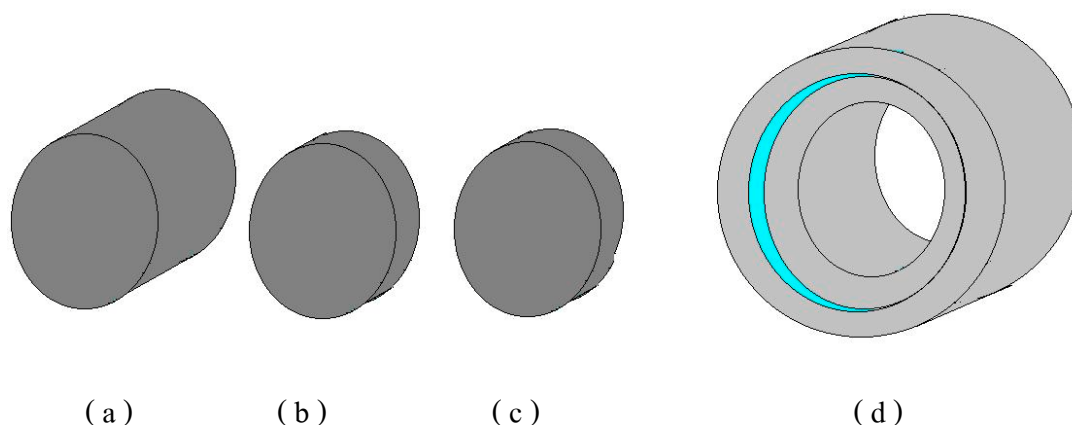
- 3.2.16 ถาดสแตนเลสขนาด 18x24 นิ้ว
- 3.2.17 ตู้อบไฟฟ้า (National รุ่น NB-7500E)
- 3.2.18 ตู้อบ (Memert,model 400)
- 3.2.19 เครื่องกวนแบบให้ความร้อน (Hot plate with stirrer ; Heidolph, PL400)
- 3.2.20 กระจกเรียบขนาด 20x25 เซนติเมตร
- 3.2.21 ปากคีบปลายแบบ (Forcep)
- 3.2.22 microcomputer pH meter (รุ่น Standard pHScan 1 Tester)
- 3.2.23 ระบบทดสอบแบบปิดตาย (Dead End Testing Unit)
- 3.2.24 ไมโครปีเปต
- 3.2.25 เครื่องกำเนิดสัญญาณไฟฟ้ากระแสสลับ (Function generator 15 MHz , Model DS340)
- 3.2.26 เครื่องออสซิลโลสโคป (Oscilloscope รุ่น ss-7802A 20 MHz , Iwatsu)
- 3.2.27 เครื่องกำเนิดสัญญาณไฟฟ้า (Differential Amplifier)
- 3.2.28 สายโคแอกเซียล
- 3.2.29 Calomel electrode 1 คู่ (Activon, AEP111 single junction reference probe)
- 3.2.30 Chamber สำหรับประกอบเยื่อบางเพื่อวัดสมบัติทางไฟฟ้าของเยื่อบาง

3.3 วิธีดำเนินการ

3.3.1 การเตรียมเยื่อเซรามิกแบบจาน (Disc)

(ก) การเตรียมเบ้าเหล็ก

เนื่องจากการเตรียมเยื่อเซรามิกแบบจานที่ต้องการ โดยมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 4.7 เซนติเมตร ในเบื้องต้นจึงกลึงเหล็กให้มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4.7 เซนติเมตรขัดผิวด้านในด้วยกระดาษทรายเบอร์ 240 จนกระทั่งเป็นมันวาว จึงนำไปใช้อัดผงเซรามิก หลังจากการเผาอบผกพบว่าเยื่อเซรามิกที่ได้หดตัวตามความยาวประมาณ 12 % (ดูภาคผนวก ก) จึงขยายเบ้าใหม่ให้มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5.6 เซนติเมตร ดังภาพที่ 3.1 (d) จะได้เยื่อเซรามิกที่มีขนาดตามที่ต้องการ อย่างไรก็ตามวิธีดีเยื่อเซรามิกที่เตรียมได้จากเบ้าขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4.7 เซนติเมตร ได้นำไปศึกษาสมบัติทางกายภาพ ในหัวข้อ 4.4.1

ภาพที่ 3.1 แสดงภาพเบ้าเหล็กสำหรับขึ้นรูปเชื้อเซรามิก

(ข) การผสมวัตถุดิบ

ผสมผงเซรามิกไทเทเนียมไดออกไซด์และสารละลายโพลีไวนิลแอลกอฮอล์ (PVA) 3 % ในอัตราส่วน 1: 0.05 โดยน้ำหนัก โดยการบดผสมด้วยเครื่องบดผสม (ball-mill) เป็นเวลา 2 ชั่วโมง ใช้ลูกบดอะลูมินา (Al_2O_3) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5 เซนติเมตรหนัก 200 กรัม เป็นลูกบด อีกส่วนผสมที่เตรียมได้ลงในเบ้าข้อ ก ด้วยเครื่องอัดไฮดรอลิก โดยใช้แรงขนาด 7 ตัน ซึ่งเป็นข้อจำกัดของเบ้าเหล็ก ขึ้นตอนนี้จะได้เชื้อเซรามิกหนา 3 มิลลิเมตร

(ค) การอบไล่ตัวประสาน (Calcination)

ตัวประสานจะทำหน้าที่เพิ่มความเหนียวหรือความแข็งแรงให้แก่ชิ้นงานก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการเผาอบผนึกเมื่อขึ้นรูปเป็นเชื้อเซรามิก แล้วจะต้องอบไล่ตัวประสาน ที่อุณหภูมิหลอมเหลวของตัวประสานคือ $550\text{ }^{\circ}\text{C}$ นาน 1 ชั่วโมง และอัตราการเพิ่มของอุณหภูมิ 3 ระดับคือ $1\text{ }^{\circ}\text{C}/\text{min}$ $3\text{ }^{\circ}\text{C}/\text{min}$ และ $5\text{ }^{\circ}\text{C}/\text{min}$ และอบว่าอัตราการเพิ่มที่สูงทำให้ชิ้นงานเกิดการโค้งงอมากกว่าที่อุณหภูมิต่ำ ในงานวิจัยครั้งนี้จึงเลือกเผาอบผนึกที่อัตราการเพิ่ม $1\text{ }^{\circ}\text{C}/\text{min}$

(ง) การเผาอบผนึก (Sintering)

ระยะเวลาในการเผาอบผนึกเชื้อเซรามิกขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4.0 เซนติเมตรหนา 1.5 เซนติเมตรคือ 1000 1050 1100 1150 1200 1250 และ $1280\text{ }^{\circ}\text{C}$ ใช้อัตราการเพิ่มของอุณหภูมิคือ $1\text{ }^{\circ}\text{C}/\text{min}$ และระยะเวลาในการเผาอบผนึก คือ 1 ชั่วโมง ส่วนเชื้อเซรามิกที่มีเส้นผ่านศูนย์กลาง 4.7 เซนติเมตร ใช้อุณหภูมิจากการอบผนึก 1200 1250 1300 1350 และ $1400\text{ }^{\circ}\text{C}$

(จ) การขัดและทำความสะอาดแผ่นเยื่อเซรามิกหลังการอบเชื่อม

ขัดผิวหน้าด้วยกระดาษทราย P240 P400 P800 และ P1200 ตามลำดับ หลังจากนั้นล้างผงที่ผิวเยื่อเซรามิกโดยจุ่มในน้ำกลั่นและล้างด้วยเครื่องอัลตราโซนิก เป็นเวลา 10 นาที

3.3.2 การเตรียมเยื่อบางโคโตแซน

ในงานวิจัยนี้เตรียมเยื่อบางโคโตแซน 2 วิธีคือวิธีอบแห้งและเชื่อมขวาง (crosslink) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสมบัติทางกายภาพก่อนนำไปเคลือบเยื่อเซรามิกต่อไป

(ก) การเตรียมเยื่อบางโคโตแซนด้วยวิธีอบแห้ง

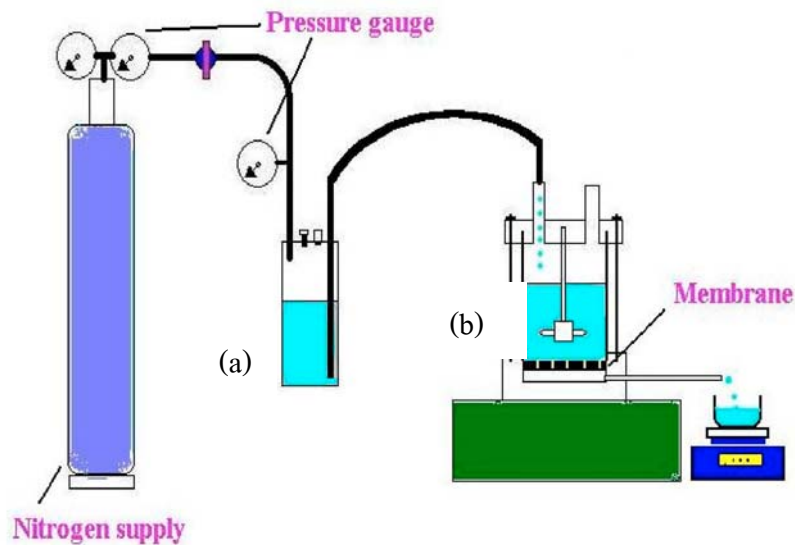
ผสมโคโตแซนกับกรดอะซิติก 1% ในอัตราส่วน 1:100 โดยปริมาตร ที่อุณหภูมิห้องนาน 24 ชั่วโมง จะได้ส่วนผสมของโคโตแซน 1 % จากนั้นเทสารละลายที่ได้ลงในถาดสเตนเลสขนาด 18 x 24 เซนติเมตร แล้วนำไปอบที่อุณหภูมิ 43 ° C เป็นเวลา 24 ชั่วโมง เทสารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ 4 % ปริมาตร 200 ml เวลา 1 ชั่วโมง ล้างเยื่อบางด้วยน้ำสะอาด จนกระทั่งน้ำที่ล้างเยื่อบางมีค่าความเป็นกรด-ด่างเท่ากับ 7 นำเยื่อบางซึ่งบนกระจกวางในที่ปลอดฝุ่นที่อุณหภูมิห้อง นาน 12 ชั่วโมง และคอยการใช้งาน เรียกเยื่อบางที่ได้ว่า CH10

(ข) การเตรียมโคโตแซนที่เชื่อมขวาง (crosslink) ด้วยวิธีอบแห้ง

ผสมสารละลายโคโตแซนข้อ (ก) กับ กลูตาราลดีไฮด์ 0.4 % (วิธีเตรียมดูภาคผนวก ข) ปริมาตร 5 ml. กวนให้เข้ากับโคโตแซนเป็นเวลา 1 ชั่วโมงจะได้สารละลายโคโตแซนที่มีการเชื่อมขวาง จากนั้นเทสารละลายโคโตแซนในถาดสเตนเลสขนาด 18 x 24 เซนติเมตรอบที่อุณหภูมิ 43 ° C เป็นเวลา 24 ชั่วโมง จะได้แผ่นเยื่อบางโคโตแซน เทโซเดียมไฮดรอกไซด์ (NaOH) 4 % เป็นเวลา 1 ชั่วโมง ล้างด้วยน้ำสะอาด จนกระทั่งน้ำที่ล้างเยื่อบางมีค่าความเป็นกรด-ด่าง 7 จะได้เยื่อบางชนิด CH1X5 ทำการเตรียม CH1X10 และ CH1X20 เหมือนกับวิธีเตรียม CH1X5 แต่ผสมกลูตาราลดีไฮด์ 0.4 % ปริมาตร 10 ml. และ ปริมาตร 20 ml.

3.3.3 การเตรียมเยื่อประกอบคอมโพสิต

จัดเยื่อเซรามิกลงในอุปกรณ์ทดสอบแบบปิดตาย ดังรูปที่ 3.2 นำสารละลายโคโตแซนที่มีการเชื่อมขวาง 5 % (CH1X5) พอท่วมผิวเยื่อเซรามิก ซึ่งใช้ปริมาตร 500 μ l. เปิดความดันจากแก๊สไนโตรเจน 100 kPa. จนกระทั่งสารละลายโคโตแซนถูกดันผ่านเยื่อฐานจนหมด ประมาณ 20 วินาที แล้วเทสารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ 4% ลงในชุดทดสอบรูปที่ 3.2 (b) เพื่ออัดผ่านเยื่อฐานอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 1 ชั่วโมง อัดด้วยน้ำกลั่นประมาณ 1 ชั่วโมง จนกระทั่งน้ำที่ล้างเยื่อคอมโพสิตมีค่าเป็นกลาง ทำซ้ำโดยเปลี่ยนเวลาอัดโคโตแซนจาก 20 เป็น 40 และ 60 วินาที

รูปที่ 3.2 แสดงการจัดวางอุปกรณ์ทดสอบแบบปิดตาย

(a) คือ Chamber สำหรับสารป้อน (feed)

(b) คือ อุปกรณ์ทดสอบแบบปิดตาย

3.3.4 การทดสอบเยื่อเซรามิก

การทดสอบแบ่งออกเป็น การทดสอบเยื่อเซรามิก การทดสอบเยื่อบาง โคลิโดแซน ซึ่งจะนำมาเคลือบผิวของเยื่อเซรามิก และการทดสอบเยื่อคอมโพสิต ดังนี้

(ก) การทดสอบความพรุนของเยื่อเซรามิกมี 2 วิธีคือ

วิธี ASTM C-373

อบเยื่อเซรามิกที่อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 1 ชั่วโมง แล้วปล่อยให้เย็นตัวก่อนชั่งน้ำหนัก บันทึกค่าน้ำหนักแห้ง หลังจากนั้นดมเยื่อเซรามิกให้เดือดเป็นเวลา 5 ชั่วโมงเพื่อไล่อากาศให้น้ำเข้าไปแทนที่รูในเยื่อเซรามิก ปล่อยให้เย็นเป็นเวลา 24 ชั่วโมง ชั่งน้ำหนักเยื่อเซรามิก ในน้ำเพื่อไปคำนวณปริมาตรรูพรุน ใช้ผ้าซับน้ำบนผิวทั้งสองของเยื่อเซรามิกแล้วชั่งน้ำหนักอีกครั้ง คำนวณหาค่าความพรุนของเยื่อเซรามิกดังสมการ (2.4)

วิธี Mercury pore seizer

ส่งเยื่อเซรามิกไปที่ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย โดยใช้เครื่อง Pore seizer 9320

(ข) การวิเคราะห์โครงสร้างทางจุลภาคโดยใช้กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด (SEM)

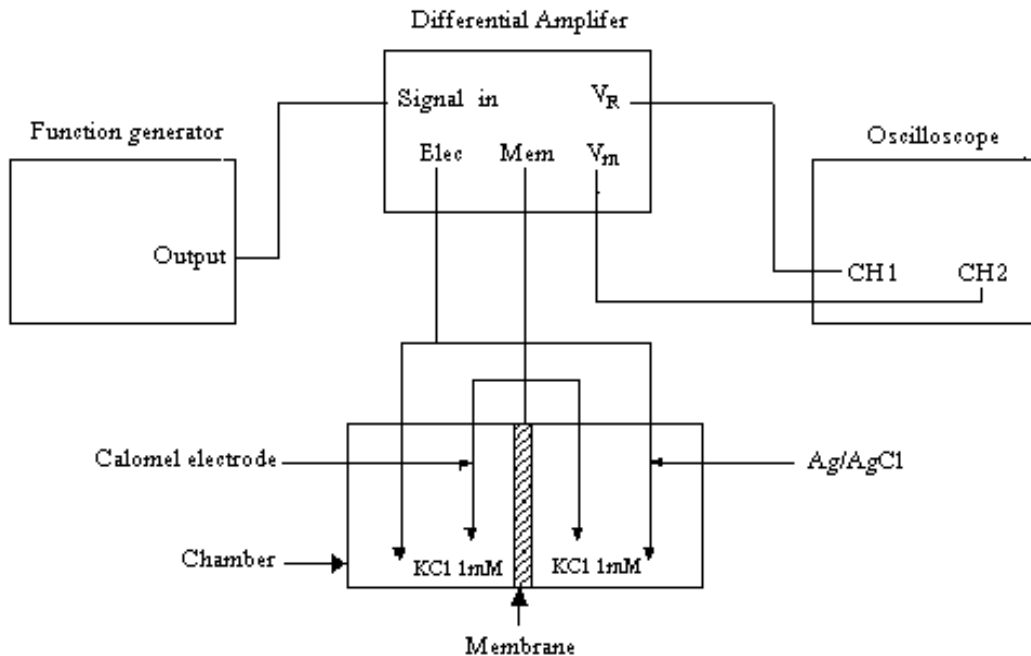
ตัดตัวอย่างที่ต้องการวิเคราะห์ให้มีขนาดเหมาะสม โดยใช้เครื่อง Scanning Electron Microscope (SEM) ณ ศูนย์เครื่องมือมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

(ก) การทดสอบการบวมน้ำของเยื่อบางไคโตแซน

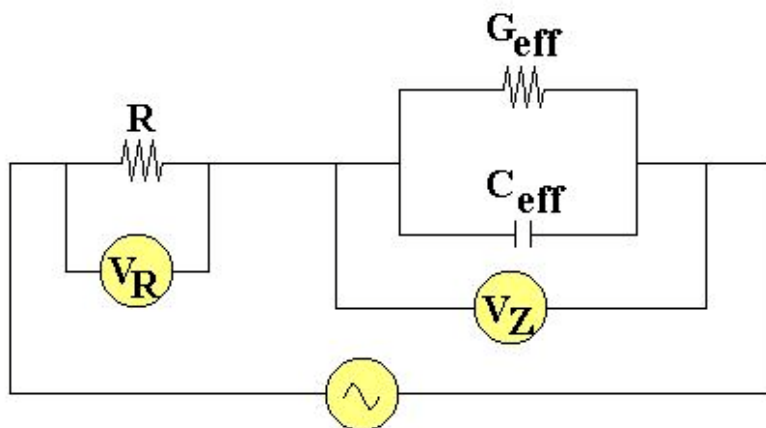
การทำเปอร์เซ็นต์การบวมน้ำของเยื่อบางไคโตแซนตามวิธีของ Musale และ Kumer (2000) ชั่งน้ำหนักแห้งของเยื่อบางไคโตแซนแล้วแช่น้ำ แล้วสุ่มตัวอย่างของชิ้นเยื่อบางทุก ๆ 5 นาที เพื่อชั่งน้ำแล้วชั่งน้ำหนัก คำนวณเปอร์เซ็นต์การบวมน้ำจาก สมการ (2.8) ศึกษาการบวมน้ำของเยื่อบางไคโตแซนเป็นที่มีการเชื่อมขวางด้วยวิธีเดียวกัน

(ง) การทดสอบอิมพีแดนซ์ของเยื่อบางไคโตแซน

ตัดเยื่อบางที่ต้องการทดสอบเป็นรูปร่างกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4.7 เซนติเมตร แล้วนำไปแช่น้ำนาน 20 นาที ชั่งน้ำหนักออกจากผิวเยื่อบาง แล้วต่อเข้ากับอุปกรณ์ดังรูปที่ 3.3 (a) โดยใช้สารละลาย KCl 0.1 mM ป้อนสัญญาณไฟโดยใช้แรงดัน 2 โวลต์ จาก Function Generator เปลี่ยนความถี่ระหว่าง 1–500 kHz วัด V_R V_M และ $\Delta\phi$ จากออสซิลโลสโคป เขียนกราฟระหว่างค่า Z_m เทียบกับค่าความถี่ของสัญญาณป้อน

(a)

(b)

รูปที่ 3.3 แสดงการต่อวงจรเพื่อวัดค่าอิมพีแดนซ์ของเยื่อบาง

(a) อุปกรณ์การทดสอบ

(b) วงจรไฟฟ้า

(จ) การทดสอบการทนต่อแรงดึงของเยื่อบางไคโตแซน

ตัดเยื่อบางเป็นรูปดัมเบลล์ด้วยแม่แบบตัด (Die-cut) วัดความกว้างและความหนาของชิ้นงาน 3 ตำแหน่ง ในช่วงเกจ (Gauge) ด้วยไมโครมิเตอร์ หาค่าเฉลี่ยของความหนา วัดความกว้างของชิ้นงานในช่วงเกจ หลังจากนั้นตัดเยื่อบางด้วยตัวจับยึดของระบบทดสอบทดสอบด้วย Tensile-testing machine ใช้ความเร็วในการดึงยึด 5 มม. /นาทึ หาค่ายังมอดูลัส ความเค้นและความเครียด ณ จุดขาด (Young' Modulus, Strain and elongation at break) ทำซ้ำโดยการเปลี่ยนเยื่อบางเป็นเยื่อบางชนิดเชื่อมขวาง

(ฉ) การหาค่ายอมให้น้ำผ่าน (L_p)

จัดเยื่อบางที่ต้องการทดสอบลงในอุปกรณ์ทดสอบดังรูปที่ 3.2 เริ่มใช้ความดัน 50 kPa. เก็บข้อมูลปริมาตรน้ำทุก ๆ 1 นาที บันทึกปริมาตรน้ำ เพิ่มความดันครั้งละ 50 kPa. จนถึง 200 kPa. ทำการทดลองซ้ำแล้วคำนวณค่าเพอมีเอทฟลักซ์ดังสมการ (2.5) เขียนกราฟระหว่างเพอมีเอทฟลักซ์และความดันเพื่อหาค่าสภาพการยอมให้น้ำผ่านของเยื่อบางสำหรับเยื่อบางไคโตแซนต้องแช่น้ำก่อนการทดลองเป็นเวลา 20 นาที

(ข) การกรองไวน์ข้าวเหนียวดำ

ทดสอบวิธีเดียวกับข้อ (ก) แต่ใช้ไวน์ข้าวเหนียวดำแทนน้ำกลั่น ใช้ความดันคงที่ 50 100 และ 150 kPa. บันทึกน้ำหนักเพอมีเอท คำนวณค่าเพอมีเอทฟลักซ์แล้วเขียนกราฟระหว่าง ฟลักซ์กับเวลา ส่วนเพอมีเอทที่ได้นำไปวัดค่า O.D (Optical Density)

(ค) การหาค่า Molecular Weight Cut Off (MWCO)

เนื่องจากการจะทราบค่า MWCO ของเยื่อคอมโพสิตได้จะต้องใช้สารป้อนที่รู้ขนาดอนุภาคชัดเจน แล้วตรวจวัดอนุภาคในเพอมีเอทเพื่อคำนวณ % การกักกันซึ่งจะต้องมากกว่า 90 % ซึ่งจะถือว่าเยื่อคอมโพสิตนั้นมี MWCO ใกล้เคียงกับขนาดอนุภาค การทดลองจึงทำตามวิธีข้อ (ก) แต่แทนที่น้ำกลั่นด้วยสารป้อน PEG มีมวลโมเลกุลต่างกัน 4 ระดับคือ 160000 20000 30000 35000 และ 100000 เข้มข้น 50 ppm. ให้ความดัน 100 kPa. เท่ากันทุกชุดทดลอง หาค่าความเข้มข้นของที่ได้ด้วยวิธี Spectroscopy และจากกราฟมาตรฐาน (ภาคผนวก ค) หลังจากนั้นคำนวณค่าการกักกัน PEG จากความเข้มข้นของสารป้อนและเพอมีเอท ดังสมการ (2.7)

(ง) การหาค่าการกักกัน (% Rejection) ของ BSA

ใช้วิธีเดียวกับข้อ (ก) แต่เปลี่ยนสารป้อนเป็น BSA ความเข้มข้น 1g/L และความดันที่ 100 kPa. หาค่าความเข้มข้นของ BSA ที่ศึกษาโดยวิธี Spectroscopy กราฟมาตรฐานของ BSA แล้วคำนวณหาค่าการกักกัน (% Rejection) ดังสมการ (2.7)